

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Науково-навчальний інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра фінансів і банківської справи

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
з міжнародною участю**

1 грудня 2016 р.– 10 січня 2017 р.

Полтава
2017

УДК 330.336
ББК У9 (4Укр) 262-983
Е45

Редакційна колегія:

В.О. Онищенко, д.е.н., професор; З.С. Варналій, д.е.н., професор;
Г.В. Козаченко, д.е.н., професор; Л.О. Птащенко, д.е.н., професор;
С.В. Онищенко, к.е.н., доцент; Т.М. Завора, к.е.н., доцент;
Л.А. Свистун, к.е.н., доцент; Ю.С. Худолій, к.е.н., доцент.

Е45 Економічна безпека: держава, регіон, підприємство:
Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 1 грудня 2016 р.– 10 січня 2017 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – 247 с.

ISBN 978-966-616-147-8

У збірнику матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю розглядаються актуальні проблеми економічної безпеки держави, регіону та підприємства, теоретичні та методологічні аспекти системотворення економічної безпеки та її сучасні концепції, особливості інституціонального та правового забезпечення економічної безпеки об'єктів всіх рівнів економічної системи, а також забезпечення економічної безпеки в системі освіти.

Участь у конференції взяли науковці та практики з м. Київ, Львів, Северодонецьк, Дніпро, Тернопіль, Харків, Лисичанськ, Чернігів, Суми, Полтава і Полтавської області.

Призначений для фахівців з економічної безпеки, науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та студентів.

УДК 330.336
ББК У9 (4Укр) 262-983

ISBN 978-966-616-147-8

© Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ЗАГРОЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПІДґРУНТЯ ВИНИКНЕННЯ ВИТРАТ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
Л.М. Христенко	188
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРМОМОДЕРНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ	
Ю.С. Худолій	191
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
Ю.С. Худолій, Н.О. Мельниченко	195
ПИТАННЯ ЦІЛІСНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІНТЕГРОВАНИХ ПРОМИСЛОВИХ СТРУКТУР	
О.Ю. Чорна	198
СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
А.О. Чиж, С.О. Катькало, А.І. Кузьменко	201
РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	
Ю.В. Чупака, М.О. Древенчук	204
ОБЛІКОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	
О.В. Щербакова, О.І. Безверхий, Р.В. Бойко	209
ПЕРЕДУМОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЖКГ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	
Я.В. Юрченко, Є.Г. Бєднов	211
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ	
А. О. Ясногорська, О. О. Гавриленко, А. П. Мосюк	213
СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ (ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО)	
ОЦІНКА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТАРІЮ НЕЧІТКОЇ ЛОГІКИ	
О.В. Бєслов	216

унверситету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2011. – № 25. – С. 97–103. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/>.

2. Орлик О. В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків [Текст] / О. В. Орлик. – У кн. Тренди та інновації в сучасній економіці: [монографія] / за ред. О. С. Іванілова. – Харків: ХНУБА, 2015. – С. 154 – 165.

3. Рудніченко Є. М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Є. М. Рудніченко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2013. – № 25(1). – С. 188–195. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/есмері>.

4. Христенко Л. М. Ідентифікація витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / Л. М. Христенко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Вип. 26. Ч. II. – Луганськ: СЛУ ім. В. Даля, 2014. – С. 154 – 162.

5. Христенко Л. М. Проблемні питання в управлінні витратами на забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / Л. М. Христенко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. Вип. 25. Ч. II. – Луганськ: СЛУ ім. В. Даля, 2013. – С. 225 – 232.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРМОМОДЕРНІЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ

Ю.С. Худолій, кандидат економічних наук, доцент

Полтавський національний технічний університет імені Юрія
Кондратюка, м. Полтава

Повсякчасне зростання вартості енергоресурсів поряд із не стабільним економічним становищем змушують як населення України, так і уряд шукати шляхи мінімізації споживання, а отже і витрат на енергоносії. В країнах Європи одним із таких шляхів є впровадження заходів підвищення енергоефективності житлових будинків, що фінансуються за рахунок кредитних ресурсів.

На разі виділяють три основні фінансові моделі, що дозволяють залучати ресурси на підвищення енергоефективності (термомодернізації) житлових приміщень:

- кредитні моделі;
- модель револьверного фонду енергоефективності;
- модель ЕСКО.

Моделлю фінансування проектів енергоефективності, що набула найбільшого розповсюдження, є модель кредитного фінансування житлового сектору. Зазначена модель має ряд переваг та недоліків, що наведені у таблиці 1 [1].

Таблиця 1
Переваги та недоліки кредитного фінансування енергоефективних проектів

Переваги	Недоліки
Кредитні лінії є найбільш прямим підходом до фінансування програм підвищення енергоефективності, мають досить високий рівень успіху, мають вивірену базу для функціонування та використовуються в багатьох країнах світу.	Неясно визначені заходи з енергозбереження вимагають стабільної кредитоспроможності клієнта (або надання значної технічної допомоги для розробки проектів з енергозбереження для населення, щоб можна було точно спрогнозувати грошові потоки проекту).
Функціонує через існуючу мережу професійних кредитних посередників (комерційних банків).	В залежності від необхідної технічної допомоги у деяких випадках операційні витрати можуть бути досить високими.
Кредитні лінії з пільговими кредитами (зі сприятливими процентними ставками) надають додаткових стимулів для населення інвестувати в енергоефективні заходи в їхніх будівлях.	Пільгові кредитні лінії можуть підтримувати «штучний» попит на енергозбереження, що створюється тільки за рахунок пільгових відсоткових ставок та надання грантів державою залежно від рівня відповідної підтримки.
Розвиває ринок програм енергоефективності в житловому секторі. Починаючи з покращення обізнаності населення, розвитку попиту на послуги енергозбереження та матеріали, і закінчуючи розвитком інтересу до інвестицій в енергозбереження серед місцевих банків.	

Наступною моделлю є револьверний фонд енергоефективності (РФЕ). Особливістю даної моделі є більш лояльні умови кредитування, оскільки погашення кредитів здійснюється за рахунок коштів від реалізованих заходів енергозбереження. А кошти, що були повернуті до фонду використовуються для фінансування нових проектів енергоефективності. Повернуті кредити використовуються для формування так званого «револьверного фонду», який є спеціальним рахунком у банку, що відкритий для недержавної громадської організації (НГО). Така форма фінансування дає можливість вирішити проблему дефіциту коштів у місцевих і регіональних органів влади та створити можливість для здійснення капітальних вкладень в енергозбереження та облік споживаної енергії в об'єктах соціально-культурної сфери та ЖКГ. Переваги та недоліки даної моделі наведено у таблиці 2 [1].

Крім можливості фінансування заходів по енергозбереженню, револьверні фонди можуть виступати гарантми при банківському кредитуванні, а також надавати консультаційну допомогу

домогосподарствам при розробці комерційно прийнятних проектів енергоощадження.

Таблиця 2

Переваги та недоліки фінансування через револьверні фонди енергоефективності

Переваги	Недоліки
Револьверні фонди, подібно до кредитних ліній, є прямим підходом до фінансування проектів підвищення енергоефективності.	Через необхідну технічну допомогу операційні витрати можуть бути досить високими.
Подібно до кредитних ліній, вони надають початкові капітальні інвестиції.	Порівнюючи з кредитними лініями, створення таких фондів зазвичай вимагає більш тривалого періоду для проведення всіх необхідних переговорних процесів і процедур (створення фонду як фінансової організації) та довшого періоду для початку функціонування такого фонду.
Зазвичай такі фонди надають кредити на пільгових умовах (з процентними ставками нижчими за середні ставки на ринку) та з більш тривалим строком повернення кредиту.	Існує постійна потреба у новому капіталі, оскільки гроші відновлюються досить повільно, за рахунок повернення інвестицій від реалізації заходів по енергозбереженню.
Револьверні фонди сприяють розвитку ринку програм енергоефективності в житловому секторі: починаючи з покращення обізнаності населення, розвитку попиту на послуги енергозбереження та матеріали, і закінчуючи розвитком інтересу до інвестицій в енергозбереження серед місцевих банків.	Пільгові кредитні лінії можуть підтримувати «штучний» попит на енергозбереження, що створюється тільки за рахунок пільгових процентних ставок та надання грантів державою.
Револьверні фонди сприяють реінвестуванню в нові проекти енергозбереження, що підвищує ефективність використання державних коштів, які зазвичай плануються для державних програм з енергоефективності.	Висока вартість утримання таких фондів і затяжні адміністративні процедури.

Третьою моделлю є Моделі ЕСКО. Як було зазначено вище, в умовах обмеженості бюджетних ресурсів та складних еколого-економічних умов, ОСББ потребують нових форм реалізації проектів з енергозбереження. Однією з таких форм, що досить активно функціонує у країнах Європи, є Energy Performance Contracting (ЕРС, тобто ЕПК). Це різновид механізмів проектного фінансування з залученням інвестицій третіх осіб, де основною метою є підвищення енергоефективності або зменшення споживання енергії. Як правило виконавцем проектів із застосуванням ЕПК є професійні енергосервісні компанії – ЕСКО. Зазначена модель має ряд переваг та недоліків, що наведені у таблиці 3 [1].

Що стосується застосування даної моделі в Україні, то окрім наведених недоліків, існує ряд перешкод пов'язаних із необхідністю розробки спеціальних схем фінансування з огляду на недоліки чинного законодавства, а також невідповідність бюджетних процедур, оформлення

бюджетних зобов'язань та строки окупності проектів з енергоефективності (як правило від 3-х до 7 років). Тому, з врахуванням сучасних умов, з усіх розглянутих моделей, ця модель є найскладнішою в реалізації.

Таблиця 3

Переваги та недоліки фінансування через модель ЕСКО для житлового сектору

Переваги	Недоліки
Ця модель є ефективною для реалізації проектів з енергозбереження, що пов'язані з одним власником/ особою, що приймає рішення, наприклад, власниками приватних будинків.	Вважається більш складною моделлю, оскільки вона вимагає вирішення усіх питань, що виникають протягом усього життя проекту (договір ЕСКО).
Надає стимули, щоб досягти максимального рівня енергозбереження, оскільки доходи у цьому випадку залежать від оцінки та перевірки енергозбереження.	З одного боку вимагає, щоб ЕСКО мала досить високу кваліфікацію в технічній, юридичній та фінансовій сфері. З іншого – вимагає розуміння власників будинків щодо способу організації та функціонування схем за контрактами ЕСКО. Необхідно буде запровадити досить обширне навчання для ЕСКО та для ОСББ, щоб обидві сторони могли мати вигоду від реалізації такої моделі.
Якщо ЕСКО створена на базі комунального підприємства, то це надає переваги щодо наявності технічної експертизи, навиків виконання проектів, а також імені компанії, що упізнається споживачами, та наявність мережі існуючих споживачів.	Зазвичай вважається більш дорогим рішенням, оскільки ЕСКО має покрити усі свої ризики, пов'язані з експлуатацією, досягненням запланованого енергозбереження, підтвердження збереження та повернення інвестицій.
Подібно до кредитних ліній, вони надають початкові капітальні інвестиції.	За нинішніх умов в Україні ця модель буде мати додаткові перешкоди для функціонування, що головним чином пов'язані зі складними та нечіткими процедурами укладення договорів ЕСКО (відносно багатоквартирних будинків).
	ЕСКО несе досить високі операційні ризики.

Отже, європейський досвід виробив ряд ефективних моделей фінансового забезпечення термомодернізації житлового фонду, що розглянуті вище. Кожна з моделей має свої переваги та недоліки та, зважаючи на сучасну фінансово-економічну ситуацію в Україні та недосконалість чинного законодавства, на разі варто розвивати перш за все модель банківського кредитування заходів з термомодернізації і модель револьверного фонду з енергоефективності. За підтримки державних банків, коштом кредитів від європейських банків, а також під гарантії уряду банківське кредитування надасть змогу фінансувати капітальну реконструкцію житлового фонду з метою підвищення його енергоефективності. Іншою ефективною моделлю для України є створення Револьверного Фонду з енергоефективності. Ця модель надасть змогу консолідувати кошти як держави так й інших установ та

організацій, що зацікавлені у провадженні проектів енергоефективності у житловій сфері України. Також ця модель дозволить зацікавити місцеві банки до інвестування у заходи з підвищення енергоефективності у житловому секторі.

Література

1. Термомодернізація житлового фонду: організаційний, юридичний, соціальний, фінансовий і технічний аспекти: Практичний посібник. Видання 3-тє, актуалізоване. / за загальною редакцією Бригілевича В. – Львів, 2016. – 220 с.

2. Худолій Ю.С. Європейський досвід кредитування програм енергоефективності / Ю.С. Худолій // Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 23 листопада 2016 р.) – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – С. 78 – 79.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ю.С. Худолій, кандидат економічних наук, доцент

Н.О. Мельниченко

Полтавський національний технічний університет імені Юрія
Кондратюка, м. Полтава

В умовах активного та динамічного розвитку ринку, глобалізації економіки, підвищенні активності конкурентоспроможної боротьби потреба в захисті економічних інтересів вітчизняних підприємств займає передові місця в управлінні ними.

Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні погрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності. Зміст даного поняття містить у собі систему засобів, що забезпечують конкурентостійкість і економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту робітників, як захист проти економічних злочинів. Дуже часто забезпечення економічної безпеки підприємства зводять до протистояння, захисту від різного роду економічних злочинів (крадіжки, шахрайство, фальсифікації, промислове шпигунство і т.д.). Поза сумнівом, ці загрози дуже важливі і повинні постійно аналізуватися і враховуватися, але зводити економічну безпеку підприємства лише до цього не можна. Це поняття ширше і більш смне [1].

Наукове видання

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО**
Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з
міжнародною участю

Комп'ютерна верстка

Ю.С. Худолій

Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.
Електронне видання.
